

ΚΛΙΜΑΚΕΣ

Κλίμακες ονομάζονται σύνολα νοτών που τα τοποθετούμε σε μια σειρά - από την χαμηλότερη στην υψηλότερη ή αντίστροφα - και έχουν μια συγκεκριμένη δομή, που καθορίζεται από τα διαστήματα που δημιουργούνται μεταξύ των γειτονικών νοτών. Συνήθως περιέχουν 7 ή 8 νότες, όπου η όγδοη είναι πάλι η πρώτη νότα αλλά σε υψηλότερη οκτάβα.

Κάθε νότα μέσα σε μια κλίμακα ονομάζεται βαθμίδα, έχει ένα όνομα και συμβολίζεται με λατινικούς αριθμούς. Πχ. Στην κλίμακα του Ντο:

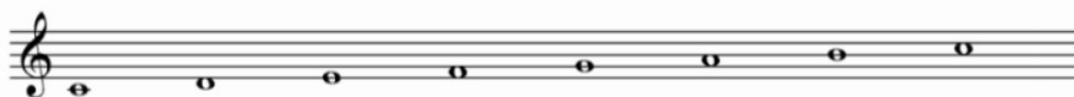
Βαθμίδα	Ονομασία	
I	Τονική	ΝΤΟ
II	Επιτονική	ΡΕ
III	Τρίτη ή Μέση	ΜΙ
IV	Υποδεσπόζουσα	ΦΑ
V	Δεσπόζουσα	ΣΟΛ
VI	Επιδεσπόζουσα	ΛΑ
VII	Προσαγωγέας	ΣΙ
VIII	Τονική ή Ογδόη	ΝΤΟ

- ♦ **Κύριες και δευτερεύουσες βαθμίδες:** Οι βαθμίδες I ,IV και V ,δηλ. η Τονική η Υποδεσπόζουσα ,και η Δεσπόζουσα λέγονται **κύριες** βαθμίδες ,ενώ η II,III,VI και VII δηλ. η επιτονική,η μέση, η επιδεσπόζουσα και ο προσαγωγέας ,λέγονται **δευτερεύουσες** βαθμίδες.

Χρησιμοποιούμε πιο συχνά στην Ευρωπαϊκή μουσική δύο βασικές κλίμακες:

- **Μείζονα/Ματζόρε** (μεγάλη) ονομάζεται η κλίμακα που έχει την δομή: T-T-H-T-T-T-H (όπου T=Τόνος και H = Ημιτόνιο). Συμβολίζεται με ένα +, πχ. Ντο +.

Ντο μείζονα:

T T H T T T H

- **Ελάσσονα/Μινόρε** (μικρή) κλίμακα είναι η κλίμακα που έχει την δομή: T-H-T-T-H-T-T. Συμβολίζεται με ένα -, πχ. Λα -.

- Στην **αρμονική ελάσσονα** κλίμακα ανεβάζουμε την έβδομη βαθμίδα της κλίμακας (προσαγωγέας) κατά ένα ημιτόνιο βάζοντας τυχαία σημεία αλλοίωσης στην νότα (είτε βάζοντας δίεση, είτε αναίρεση - αν η έβδομη βαθμίδα έχει ύφεση στον οπλισμό -, είτε διπλή δίεση αν ο προσαγωγέας έχει δίεση στον οπλισμό).

Λα ελάσσονα αρμονική:

T H T T H Tr. H

- Στην **μελωδική ελάσσονα** όταν ανεβαίνουμε την κλίμακα ανεβάζουμε και την έκτη βαθμίδα ένα ημιτόνιο (μαζί με την έβδομη) για να αποφύγουμε το διάστημα τριημιτονίου (2ας αυξημένο) μεταξύ έκτης και έβδομης βαθμίδας, ενώ όταν κατεβαίνουμε την κλίμακα κατεβαίνουμε φυσικά (δηλαδή με τον οπλισμό που έχει η κλίμακα, οπότε αναιρούμε όλες τις τυχαίες αλλοιώσεις της έκτης και έβδομης βαθμίδας).

Λα ελάσσονα μελωδική:

Σχετικές κλίμακες ονομάζονται δύο κλίμακες (μία μείζονα και μία ελάσσονα) που έχουν τον ίδιο οπλισμό. (Οπλισμός είναι οι διέσεις ή υφέσεις που έχει μια κλίμακα).

Για να βρούμε την σχετική ελάσσονα μιας μείζονας κλίμακας κατεβαίνουμε τρεις νότες κάτω από την τονική (συνυπολογίζοντας πάντα τον οπλισμό της κλίμακας) ή αλλιώς διάστημα τρίτης μικρής. Πχ. η σχετική ελάσσονα της ντο μείζονας είναι η λα ελάσσονα, γιατί αν κατέβουμε τρεις νότες κάτω από το ντο βρίσκουμε το λα.

Για να βρούμε τη σχετική μείζονα μιας ελάσσονας κλίμακας ανεβαίνουμε τρεις νότες πάνω από την τονική (διάστημα τρίτης μικρής). Η σχετική μείζονα της Λά ελάσσονας είναι η Ντο μείζονα, γιατί αν ανέβω τρεις νότες από το λα βρίσκω το ντο.

Ομώνυμες κλίμακες ονομάζονται οι κλίμακες που ξεκινάν από την ίδια νότα αλλά η μία είναι μείζονα και η άλλη ελάσσονα. Πχ. Ντο μείζονα (χωρίς οπλισμό) και Ντο ελάσσονα (με τρεις υφέσεις οπλισμό).

Οπλισμός κλιμάκων

Οπλισμός είναι οι διέσεις ή υφέσεις (σημεία αλλοίωσης), που έχει μια κλίμακα και τις γράφουμε πάντα στην αρχή του πενταγράμμου μετά το κλειδί. Αυτά τα σημεία αλλοίωσης του οπλισμού ισχύουν για όλες τις νότες με το ίδιο όνομα μέσα στη μουσική έκτος αν τις αλλάξουμε περιστασιακά με τυχαία σημεία αλλοίωσης. Τα τυχαία σημεία αλλοίωσης ισχύουν μόνο για το μέτρο στα οποία βρίσκονται και μόνο για την συγκεκριμένη νότα.

Η σειρά των διέσεων είναι: Φα-Ντο-Σολ-Ρε-Λα-Μι-Σι

Η σειρά των υφέσεων είναι: Σι-Μι-Λα-Ρε-Σολ-Ντο-Φα

Οι διέσεις ή υφέσεις πάντα γράφονται σε συγκεκριμένα σημεία στο κλειδί του σολ ή του φα.

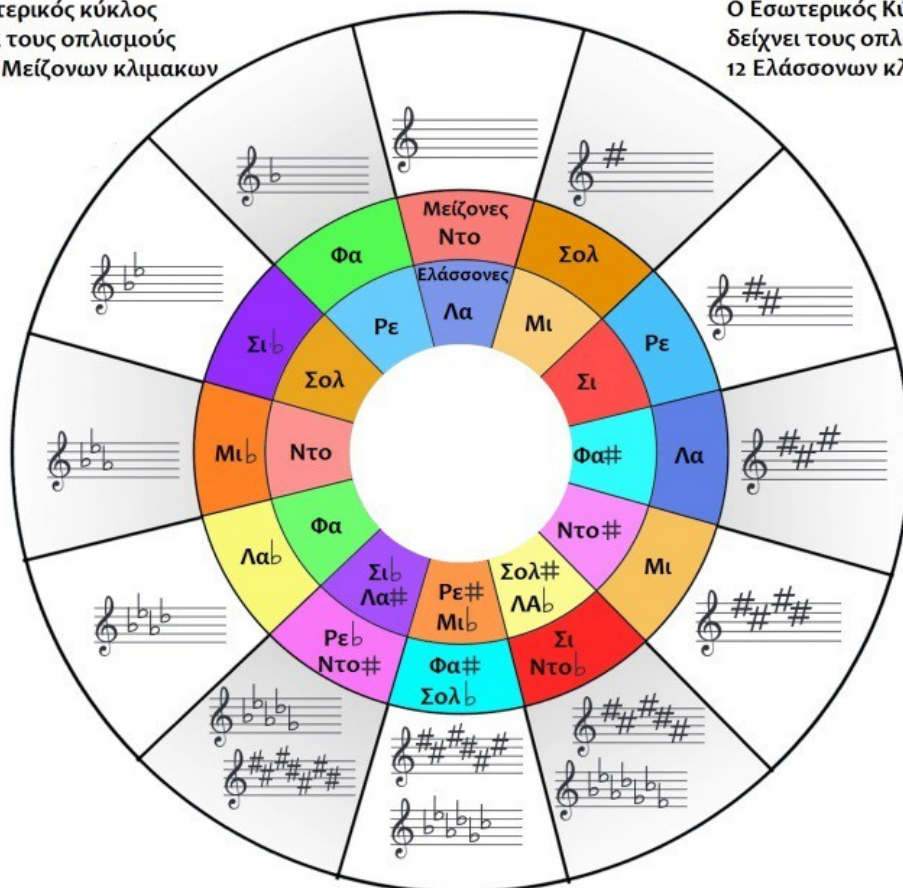
Ονομάζονται σειρές γιατί πάντα ξεκινάμε από την αρχή. Πχ. μια κλίμακα με 5 διέσεις θα έχει πάντα τις 5 πρώτες.

Για να βρούμε τον οπλισμό μιας κλίμακας χρησιμοποιούμε τον κύκλο των πεμπτών. Πηγαίνοντας δεξιά από το Ντο βρίσκουμε κλίμακες με διέσεις στον οπλισμό, ενώ αριστερά από το Ντο κλίμακες με υφέσεις στον οπλισμό.

Ο Κύκλος των Πέμπτων

Ο Εξωτερικός κύκλος
δείχνει τους οπλισμούς
των 12 Μείζονων κλιμακων

Ο Εσωτερικός Κύκλος
δείχνει τους οπλισμούς των
12 Ελάσσονων κλιμάκων

Παρατηρούμε ότι όλες οι μείζονες κλίμακες με υφέσεις έχουν ύφεση στο ονομά τους εκτός από την Φα μείζονα. Παρατηρούμε επίσης ότι κάποιες κλίμακες έχουν διπλή ονομασία και μπορούν να διαβαστούν είτε με υφέσεις είτε με διέσεις. Πχ. Σολ[#] και Λα^b. Αυτές οι κλίμακες ονομάζονται εναρμόνιες και συνήθως προτιμούμε την κλίμακα με τα λιγότερα σημεία αλλοίωσης στον οπλισμό για λόγους ευκολίας.

Ένας άλλος τρόπος για να βρούμε τον οπλισμό μιας μείζονας κλίμακας με διέσεις είναι να κατέβουμε ένα ημιτόνιο κάτω από την τονική και να προσθέσουμε όλες τις διέσεις στη σειρά των διέσεων από την νότα που βρήκαμε.

Πχ. στην ρε μείζονα βρίσκουμε την ντο διέση οπότε η κλίμακα θα έχει οπλισμό φα και ντο. (Η σχετική ελάσσονα όπως είπαμε έχει τον ίδιο οπλισμό και βρίσκεται μια τρίτη μικρή κάτω από την μείζονα.)

Μνημονικός κανόνας για μείζονες με διέσεις

Η τελευταία διέση είναι η έβδομη βαθμίδα της κλίμακας.

Ένας άλλος τρόπος για να βρούμε τον οπλισμό μιας μείζονας κλίμακας με υφέσεις είναι να προσθέσουμε στο όνομα της κλίμακας μία ακόμα ύφεση από την σειρά των υφέσεων.

Πχ. στην Mi^b μείζονα βρίσκουμε το μι^b στη σειρά των υφέσεων και προσθέτουμε από την σειρά των υφέσεων και την επόμενη ύφεση μαζί με όλες τις προηγούμενες. Άρα ο οπλισμός της μι ύφεση μείζονας είναι οι υφέσεις σι-μι-λα.

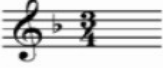
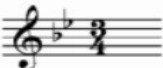
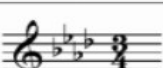
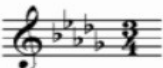
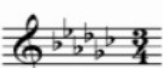
Μνημονικός κανόνας για τις μείζονες με υφέσεις

Η προτελευταία ύφεση είναι η σκάλα. (προσοχή 1^b= Φα μείζων)

Οι οπλισμοί των μείζονων κλιμάκων (οι σχετικές ελλάσσονες βρίσκονται τρεις νότες κάτω από την τονική της μείζονας και έχουν τον ίδιο οπλισμό πχ. Ντο+ - Λα-):

ΟΠΛΙΣΜΟΙ ΜΕΙΖΟΝΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ ΜΕ ΔΙΕΣΕΙΣ	
ΣΟΛ	
ΡΕ	
ΛΑ	
ΜΙ	
ΣΙ	
ΦΑ#	
ΝΤΟ#	

ΟΠΛΙΣΜΟΙ ΜΕΙΖΟΝΩΝ ΚΛΙΜΑΚΩΝ ΜΕ ΥΦΕΣΕΙΣ	
ΦΑ	
ΣΙ b	
ΜΙ b	
ΛΑ b	
ΡΕ b	
ΣΟΛ b	
ΝΤΟ b	